

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ КОМП'ЮТЕРНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Декан факультету комп'ютерних
інформаційних технологій
Ігор ЯКИМЕНКО

“ 30.08.2024 ” 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Проректор з науково-педагогічної
роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «НЕЧІТКІ СИСТЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО
АНАЛІЗУ ДАНИХ»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 12 “Інформаційні технології”

спеціальність – 122 “Комп’ютерні науки”

освітньо-професійна програма – „Штучний інтелект”

Кафедра комп’ютерної інженерії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Лабораторні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	3	6	30	30	4	8	78	150	6

Тернопіль – ЗУНУ
2024

30.08.2024
[Signature]

Робочу програму склала к.т.н., доцент

Леся ДУБЧАК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри комп'ютерної інженерії,
протокол №1 від 26 серпня 2024р.

Завідувач кафедри

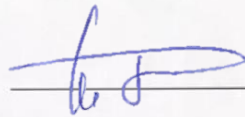

Леся ДУБЧАК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Комп'ютерні
науки», протокол № 1 від 30.08.2024 р.

Голова ГЗС

Мирослав КОМАР

Гарант ОП «Комп'ютерні науки»

Христина ЛІП'ЯНІНА-
ГОНЧАРЕНКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «НЕЧІТКІ СИСТЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ»

Дисципліна – «Нечіткі системи інтелектуального аналізу даних»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS: 5.	Галузь знань – 12 Інформаційні технології	Статус дисципліни – вибіркова Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів: 4	Спеціальність – 122 “Комп’ютерні науки”	Рік підготовки: 3 Семестр: 6
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма «Штучний інтелект»	Лекції: 30 год. Лабораторні заняття: 30 год.
Загальна кількість годин – 150 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: 78 год. Тренінг: 8 год. Індивідуальна робота : 4 год.
Тижневих годин: 10 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ "НЕЧІТКІ СИСТЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ"

2.1. Мета вивчення дисципліни

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на отримання студентами навиків та знань щодо вивчення основ нечіткої логіки, нечітких контролерів та їх застосування в комп'ютерних системах штучного інтелекту.

2.2 Завдання вивчення дисципліни

Завданнями вивчення дисципліни «Нечіткі системи інтелектуального аналізу даних» є:

- ознайомлення студентів з сучасними концепціями нечітких систем та з основами нечіткої логіки;
- формування цілісного уявлення про сучасні нечіткі контролери та їх застосування;
- освоєння навичок вибору, розробки та використання нечітких систем інтелектуального аналізу даних.

2.3 Результати навчання

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

- аналізувати проблематику, ідентифікувати та формулювати конкретні проблеми, що потребують вирішення, обирати ефективні методи їх вирішення;
- використовувати практичні навички володіння сучасними програмними засобами проектування систем штучного інтелекту;
- застосувати сучасні теоретичні, методологічні, технічні та технологічні основи до створення компонентів комп'ютерних систем.

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ "НЕЧІТКІ СИСТЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ"

Змістовий модуль 1. Основи нечіткої логіки.

Тема 1. Вступ. Поняття нечіткої логіки та її застосування.

Поняття нечіткої множини. Апарат нечіткої логіки. Сфери застосування нечіткої логіки.

Тема 2. Нечіткі множини та поняття фазифікації і дефазифікації.

Нечіткі множини та операції над ними. Поняття функції належності. Процес фазифікації. Процес дефазифікації.

Тема 3. Функції належності нечітких змінних.

Типи функцій належності. Приклади застосування різних типів функції належності.

Тема 4. Алгоритми нечіткого висновку.

Сучасні алгоритми нечіткого висновку. Алгоритм нечіткого висновку Мамдані. Алгоритм нечіткого висновку Сугено.

Тема 5. База нечітких знань.

База знань нечіткої системи. Типи правил нечіткої системи. Правила типу «if-then»

Змістовий модуль 2. Моделювання нечітких контролерів.

Тема 6. Моделювання нечітких систем.

Сучасні середовища моделювання нечітких систем. Процес моделювання нечіткої системи в сучасних фреймворках.

Тема 7. Поняття нечіткого контролера.

Поняття нечіткого контролера. Основні складові нечіткого контролера. Сфери застосування нечітких контролерів.

Тема 8. Моделювання та симуляція нечітких контролерів в середовищі Simulink.

Середовище моделювання Simulink. Бібліотека блоків нечітких контролерів.

Тема 9. Приклади застосування нечітких систем інтелектуального аналізу даних.

Процес моделювання та симуляції нечіткої системи для конкретної комп'ютерної системи інтелектуального аналізу даних. Реалізація нечіткого контролера.

Тема 10. Нейро-нечіткі системи.

Поняття нейро-нечітких систем. Основні властивості та сфери застосування.

Приклад нейро-нечіткої системи.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ "НЕЧІТКІ СИСТЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ"

№	Т Е М А	Кількість годин					
		Лекції	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивід. робота	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1							
1.	Вступ. Поняття нечіткої логіки та її застосування.	2	–	7	1	4	опитування
2.	Нечіткі множини та поняття фазифікації і дефазифікації.	4	4	7			опитування
3.	Функції належності нечітких змінних.	4	4	7			опитування
4.	Алгоритми нечіткого висновку	2	4	7			опитування
5.	База нечітких знань.	2	4	7			опитування
Змістовий модуль 2							
6.	Моделювання нечітких систем.	2	4	7	2	2	опитування
7.	Поняття нечіткого контролера.	2		15			опитування
8.	Моделювання та симуляція нечітких контролерів в середовищі Simulink	4	4	7			опитування
9.	Приклади застосування нечітких систем інтелектуального аналізу даних	4	6	7	1		опитування
10.	Нейро-нечіткі системи.	4		7			2
Разом		30	30	78	4	8	

5. ТЕМАТИКА ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

Лабораторна робота №1.

Тема: Розробка нечіткої системи.

Мета: Вивчення методів представлення даних за допомогою нечіткої логіки.

Лабораторна робота №2.

Тема: Розробка нечіткої бази знань.

Мета: Ознайомлення з апаратом побудови нечіткої бази знань.

Лабораторна робота №3.

Тема: Моделювання нечіткої системи в середовищі Matlab.

Мета: Ознайомитися з середовищем моделювання Matlab.

Лабораторна робота №4.

Тема: Моделювання нечіткого контролера в середовищі Simulink.

Мета: Оволодіння навиками моделювання та симуляції нечіткого контролера в середовищі Simulink.

6. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ «НЕЧІТКІ СИСТЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ»

№п/п	Вид роботи	Порядок проведення тренінгу
1	Огляд сучасних програмних середовищ для моделювання нечітких систем	<ul style="list-style-type: none"> - розгляд сучасних програмних середовищ для вирішення інженерних задач; - вибір програмного середовища для вирішення прикладних задач.
2	Процес симуляції роботи нечіткої системи	<ul style="list-style-type: none"> - постановка задачі; - опис технічного завдання; - програмна реалізація алгоритмів.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№п/п	Тематика	Завдання
1	Сучасні системи автоматизованого проектування нечіткої системи	Вибір системи проектування нечіткої системи
2	Приклади нечітких систем	Моделювання та симуляція роботи нечіткої системи та нечіткого контролера
3	Приклади застосування нечітких контролерів	
4	Нейро-нечіткі системи	

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН; практичні заняття; індивідуальні заняття, самостійна робота студента, робота в Інтернет.

У процесі вивчення дисципліни "Нечіткі системи інтелектуального аналізу даних" використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточні опитування;
- оцінювання виконання лабораторних робіт;
- залікове модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконання завдань та досліджень;
- оцінювання виконання завдань тренінгу;
- оцінювання виконання завдань самостійної роботи.

10. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни "Нечіткі системи інтелектуального аналізу даних" визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20 %	20 %	20 %	20 %	5 %	15 %
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота
Середнє арифметичне за 2 лабораторних роботи	Тестові завдання (25)	Середнє арифметичне за 2 лабораторних роботи	Тестові завдання (25)	Виконання 2 завдань	Виконання наскрізного проекту із 2 завдань

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно, з повторного можливістю складання)
1-34		

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Matlab Trial Version	4-7, 10
2.	Simulink Trial Version	8-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Желдак Т.А., Коряшкіна Л.С., Ус С.А. Нечіткі множини в системах управління та прийняття рішень: навч. посіб.; за редакцією С.А. Ус . Дніпро: НТУ «ДП», 2020. 387с.
2. L. Dubchak, N. Vasykiv, I. Turchenko, T. Nadvynychna, N. Savka and A. Akimjak, "Fuzzy Controller of Evaluation System Access Distribution," *2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Wrocław, Poland, 2023, pp. 675-679, doi: 10.1109/ACIT58437.2023.10275517.

3. L. Dubchak, N. Vasykiv, I. Turchenko, M. Komar, T. Nadvynychna and R. Volner, "Access Distribution to the Evaluation System Based on Fuzzy Logic," *2022 12th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Ruzomberok, Slovakia, 2022, pp. 564-567, doi: 10.1109/ACIT54803.2022.9913107.
4. Васильків Н., Дубчак Л., Турченко І., Мінчук В. Визначення пріоритетності завдань ІТ-проекту на основі нечіткої логіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Технічні науки*. 2024. Том 335 № 3(1). С.41-46.
5. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Нечіткі системи інтелектуального аналізу даних». Галузь знань: 12 – Інформаційні технології". Спеціальність: 122 - Комп'ютерні науки. Освітньо-професійна програма – Штучний інтелект / Л.О. Дубчак – Тернопіль: ЗУНУ, 2024.– 38 с.

Додаткова література

1. Vasykiv N., Dubchak L., Turchenko I. Fuzzy Model of the IT project Environment Impact on its Completion. 10th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT`2020) September, 16-18, 2020, Deggendorf, Germany. PP. 302-305
2. Nadiia Vasykiv, Lesia Dubchak, Anatoliy Sachenko, Taras Lendyuk and Oleg Sachenko. Fuzzy Logic System for IT Project Management . Proceedings of the 2nd International Workshop on Information-Communication Technologies & Embedded Systems (ICT&ES 2020), Mykolaiv, Ukraine (online), November 12, 2020/- CEUR Workshop Proceedings 2020. Vol. 2762. P. 138-148.
3. Комп'ютерне моделювання процесів і систем: створення в пакеті MATLAB систем керування на основі сучасних методів теорії управління: лабораторний практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», освітня програма «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології кібер-енергетичних систем» / Укладач: В.А. Волощук; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 8,5 Мбайт). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 90 с.